Upozorňujeme, že verzia tejto stránky v pôvodnom jazyku pt bola nedávno zmenená. Na preklade zobrazenej jazykovej verzie v súčasnosti pracujeme.

angličtina

Nová verzia bola zatiaľ preložená do týchto jazykov: en.

Swipe to change

Rodičovská zodpovednosť – opatrovnícke právo a právo na styk s dieťaťom

Portugalsko

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

Rodičovské práva a povinnosti sú právomoci a povinnosti pridelené rodičom vo vzťahu k ich deťom. Deti podliehajú rodičovským právam a povinnostiam do chvíle, keď dosiahnu plnoletosť alebo nadobudnú plnú právnu spôsobilosť (článok 1 877 Občianskeho zákonníka). Plnoletosť sa dosahuje vo veku 18 rokov. Maloleté osoby, ktoré dosiahli vek 16 rokov, môžu nadobudnúť plnú právnu spôsobilosť uzavretím manželstva (článok 132 Občianskeho zákonníka).

Medzi rodičovské práva a povinnosti patria tieto právomoci a povinnosti rodičov vo vzťahu k ich deťom (články 1 877 až 1 920-C Občianskeho zákonníka):

vzdelávanie detí zabezpečením všeobecného vzdelania a odbornej prípravy, a to osobitne detí so zdravotným a duševným postihnutím,

podpora telesného a duševného vývoja detí v rámci možností a prostriedkov rodičov,

zabezpečenie podpory detí a úhrada nákladov spojených s ich bezpečnosťou, zdravím a vzdelávaním,

zastupovanie detí,

vystupovanie v úlohe správcu majetku detí s rovnakou starostlivosťou, s akou spravujú svoj vlastný majetok,

právo starostlivosti o deti a určenie miesta pobytu detí,

zabezpečenie návratu detí, v prípade potreby s pomocou orgánu verejnej moci, ak opustia domácnosť rodičov alebo ak z nej boli odobrané,

rozhodovanie o náboženskom vzdelávaní detí vo veku do 16 rokov,

v závislosti od vyspelosti detí, zohľadňovanie ich názorov v dôležitých rodinných záležitostiach a uznanie ich samostatnosti, aby si mohli usporiadať vlastný život.

Na druhej strane:

deti majú povinnosť poslúchať svojich rodičov,

deti nesmú opustiť domácnosť rodičov alebo domov, ktorý pre nich rodičia určili, ani z neho nesmú byť premiestnené,

rodičia nemajú povinnosť poskytovať deťom podporu alebo hradiť náklady na ich bezpečnosť, zdravie a vzdelávanie v miere, v akej sú deti schopné tieto náklady hradiť samy z výnosov z ich práce alebo z iných príjmov,

rodičia môžu používať príjem z majetku svojho dieťaťa na úhradu nákladov na podporu, bezpečnosť, zdravie a vzdelanie svojho dieťaťa a v primeranej miere na úhradu ostatných potrieb rodinného života,

rodičia nemajú povinnosť ručiť ako správcovia majetku svojho dieťaťa okrem prípadov, keď sa táto záruka týka cenných papierov a súd s ohľadom na hodnotu majetku považuje ručenie za nevyhnutné.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Rodičovské povinnosti za dieťa musia niesť rodičia (článok 1 901 Občianskeho zákonníka).

Rodičia vykonávajú rodičovské práva a povinnosti na základe vzájomnej dohody. Ak sa nezhodnú vo veci mimoriadneho významu, každý z nich sa môže obrátiť na súd, ktorý sa pokúsi ich spor urovnať v rámci zmierovacieho postupu. Ak zmier nie je možný, súd pred vynesením rozhodnutia vypočuje dieťa, ak tomu nebránia žiadne závažné okolnosti.

Ak sa rodičovstvo určí len vo vzťahu k jednému z rodičov, rodičovské práva a povinnosti sa na základe rozhodnutia súdu môžu priznať manželovi alebo registrovanému partnerovi rodiča, ktorí ich budú vykonávať spoločne. Spoločný výkon rodičovských práv a povinností v tomto prípade závisí od ich uplatňovania zo strany rodiča a jeho manžela alebo registrovaného partnera. Súd musí vždy, keď je to možné, vypočuť dieťa (článok 1 904a Občianskeho zákonníka).

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

Áno, za týchto podmienok:

Neschopnosť vykonávať rodičovské práva a povinnosti v prípade jedného alebo oboch rodičov (článok 1 903 Občianskeho zákonníka):

Ak jeden z rodičov nie je schopný vykonávať rodičovské práva a povinnosti z dôvodu svojej neprítomnosti, nespôsobilosti alebo inej prekážky nariadenej súdom, práva a povinnosti musí vykonávať druhý rodič. Ak druhý rodič nemôže vykonávať rodičovské práva a povinnosti na základe súdneho rozhodnutia, musia ich vykonávať tieto osoby uvedené v poradí podľa prednosti (článok 1 903 Občianskeho zákonníka):

manžel alebo registrovaný partner niektorého z rodičov,

niekto z rodiny niektorého z rodičov.

Tieto pravidlá sa uplatňujú *mutatis mutandis* aj v prípade, keď sa rodičovstvo určilo iba vo vzťahu k jednému z rodičov.

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Výkon rodičovských práv a povinností v prípade rozvodu, rozluky, vyhlásenia manželstva za neplatné alebo anulovania manželstva sa riadi týmito zásadami (článok 1 906 Občianskeho zákonníka):

rodičovské práva a povinnosti v otázkach mimoriadneho významu pre život dieťaťa vykonávajú obidvaja rodičia spoločne v súlade s podmienkami, ktoré platia v prípade manželstva, okrem prípadov zrejmej naliehavosti, keď ktorýkoľvek rodič môže konať samostatne a čo najskôr informuje druhého rodiča,

keď sa ukáže, že spoločný výkon rodičovských práv a povinností v otázkach mimoriadneho významu pre život dieťaťa je v rozpore so záujmom dieťaťa, súd formou odôvodneného rozhodnutia určí, že tieto práva a povinnosti má vykonávať jeden z rodičov,

rodičovské práva a povinností týkajúce sa každodenných činností dieťaťa vykonáva rodič, u ktorého má dieťa obvyklý pobyt, alebo rodič, u ktorého má prechodný pobyt; rodič, u ktorého má dieťa prechodný pobyt, by však pri výkone svojich práv a povinností nemal konať v rozpore s najrelevantnejšími usmerneniami pre výchovu vymedzenými rodičom, u ktorého má dieťa obvyklý pobyt,

rodič, ktorý zodpovedá za výkon rodičovských práv a povinností týkajúcich sa každodenných činností, môže tieto práva a povinnosti vykonávať sám alebo môže ich výkon delegovať,

súd stanoví miesto pobytu dieťaťa a práva na styk v súlade so záujmom dieťaťa, pričom zohľadní všetky podstatné okolnosti, najmä každú dohodu medzi rodičmi a ochotu vyjadrenú obidvomi rodičmi podporovať normálne vzťahy dieťaťa s druhým rodičom,
rodič, ktorý nevykonáva rodičovské práva a povinnosti, či už v ich plnom, alebo čiastočnom rozsahu, má právo na informácie o spôsobe výkonu týchto práv a povinností, najmä pokiaľ ide o vzdelávanie a životné podmienky dieťaťa,
súd vždy rozhoduje v súlade so záujmom dieťaťa vrátane zachovania blízkych vzťahov s obidvomi rodičmi, podpory a uznávania dohôd alebo prijímania rozhodnutí, ktoré podporujú široké možnosti styku s obidvomi rodičmi a ich spoločný výkon rodičovských práv a povinností.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Ak má byť dohoda o rodičovských právach a povinnostiach právne záväzná, musí ju schváliť súd alebo matričný úrad jednou z foriem uvedených v odpovediach na otázky 6 a 10.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Strany môžu využiť alternatívne prostriedky riešenia sporu, a to buď pred tým, ako o zásah požiadajú súd, alebo v priebehu súdneho konania.

Mediácia pred zásahom súdu

Rodičia môžu pred podaním žaloby na súd využiť **verejnú alebo súkromnú mediáciu v rodinných veciach** s cieľom dospieť k dohode o rodičovských právach a povinnostiach.

V Portugalsku je mediácia dobrovoľná. Strany rodinného sporu týkajúceho sa ich detí môžu pred podaním žaloby na základe dohody využiť verejnú alebo súkromnú mediáciu v rodinných veciach. Súd môže aj po podaní žaloby stranám sporu odporučiť mediáciu, nemôže im ju však nariadiť, ak s ňou nesúhlasia alebo ak majú proti nej námietky.

Povinné schválenie dohody

Ak sa má dohoda dosiahnutá ako výsledok mediácie stať záväznou a vykonateľnou, strany sporu musia požiadať o jej ratifikáciu súd alebo prípadne úradníka matričného úradu.

Prípady týkajúce sa rodinných vecí v právomoci úradníka matričného úradu si vyžadujú predchádzajúcu dohodu strán. V opačnom prípade patria do právomoci súdov (článok 12 zákonného dekrétu č. 272/2001 z 13. októbra 2001 – Postupy v právomoci prokurátora a matričných úradov).

Matričné úrady sú oprávnené schváliť dohodu o rodičovských právach a povinnostiach iba vtedy, keď je priložená k dohode o rozvode alebo rozluke na základe vzájomnej dohody. Pokiaľ sa dohoda týka rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, pred schválením matričným úradníkom vydá k dohode stanovisko prokuratúra.

Ak sa mediácia v manželských veciach uskutoční pred podaním žaloby a jej účelom je výlučne určiť rodičovské práva a povinnosti spojené s maloletými deťmi (bez toho, aby bola priložená k dohode o rozvode alebo rozluke), o ratifikáciu tejto dohody musia strany sporu požiadať príslušný súd.

Súkromná mediácia

Ak strany sporu využijú súkromnú mediáciu, musia uhradiť trovy mediátora. Táto suma, pravidlá a harmonogram mediácie sa stanovia v protokole o mediácii, ktorý podpíšu strany sporu a mediátor na začiatku mediácie. Ministerstvo spravodlivosti vypracovalo zoznam mediátorov, z ktorého si strany sporu môžu vybrať súkromného mediátora. Je k dispozícii na adrese: https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUHyj3-8mw8cJ_Kw%3d%3d.

Verejná mediácia

V prípade využitia verejnej mediácie by sa strany sporu mali obrátiť na Generálne riaditeľstvo pre politiku spravodlivosti (Direcão Geral da Política de Justiça) a požiadať o naplánovanie predmediačného stretnutia. Možno to urobiť telefonicky, e-mailom alebo pomocou online tlačiva, ktoré je k dispozícii na stránke: http://smf.mj.pt/. Na verejnom predmediačnom stretnutí strany sporu a mediátor podpíšu protokol o mediácii. Stanoví sa časový harmonogram, naplánujú sa stretnutia a vysvetlia sa procesné pravidlá. Cena verejnej mediácie v rodinných veciach je 50 EUR za každú stranu sporu bez ohľadu na počet naplánovaných stretnutí. Tento poplatok 50 EUR zaplatí každá strana sporu na začiatku verejnej mediácie. Trovy mediátorov pracujúcich vo verejnom systéme strany sporu neuhrádzajú. Uhrádza ich Generálne riaditeľstvo pre politiku spravodlivosti podľa zákonného sadzobníka.

Stretnutia v rámci verejnej mediácie sa môžu uskutočniť v priestoroch Generálneho riaditeľstva pre politiku spravodlivosti alebo v priestoroch, ktoré sprístupní obec v mieste bydliska strán sporu.

V prípade verejnej mediácie si strany sporu môžu vybrať mediátora zo zoznamu vybratých verejných mediátorov. Zoznam verejných mediátorov sa nachádza na webovom sídle uvedenom v časti o súkromnej mediácii.

Zoznam mediátorov v systéme mediácie v rodinných veciach

Ak si strany sporu nevyberú mediátora, Úrad pre alternatívne riešenie sporov Generálneho riaditeľstva pre politiku spravodlivosti určí jedného z mediátorov zo zoznamu verejných mediátorov na základe ich poradia a s ohľadom na blízkosť k miestu pobytu strán sporu. Toto určenie sa spravidla vykonáva elektronicky.

Poznámka: Činnosť systému mediácie v rodinných veciach je upravená v ministerskej vykonávacej vyhláške č. 13/2018 z 22. októbra 2018.

Právna pomoc (zákon č. 34/2004 z 29. júla 2004 – Prístup k právu a k súdom)

Ak majú strany sporu nárok na právnu pomoc, môže zahŕňať aj náklady na mediáciu.

Mediácia a odborné vypočutia špecialistom v priebehu súdneho konania

(zákon č. 141/2015 z 8. septembra 2015 – právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva, zmenený zákonom č. 24/2017 z 24. mája 2017)

Ak sa strany sporu s vecou obrátia na súd, začne sa občianskoprávne konanie, ktorým sa riadi výkon rodičovských práv a povinností a v rámci ktorého sudca začne tým, že pripraví stretnutie s rodičmi (článok 35 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva).

Keď rodičia na stretnutí nedokážu dospieť k dohode, sudca konanie pozastaví najviac na obdobie dvoch až troch mesiacov, a to v závislosti od prípadu, a rodičom odporučí mediáciu (ak súhlasia s využitím tejto metódy) alebo odborné vypočutie špecialistom (ktoré sa rodičom môže stanoviť ako povinné) (článok 38 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva).

Na konci tohto obdobia sa sudcovi oznámi výsledok mediácie alebo odborného vypočutia špecialistom a sudca stanoví dátum na pokračovanie stretnutia s cieľom zabezpečiť a/alebo schváliť dohodu (článok 39 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva).

Ak na konci tejto fázy rodičia nedokážu dospieť k dohode, začne sa sporová fáza konania – rodičia sa upozornia, aby podali svoj návrh a predložili dôkazy, a potom nasleduje zisťovanie a rozsudok.

Informácie o mediácii sú dostupné na adrese: https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao.

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Na úvod treba zdôrazniť, že v Portugalsku sa rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností v prípade rozvodu, rozluky, vyhlásenia manželstva za neplatné a v prípadoch, keď rodičia neboli zosobášení alebo spolu nežili, vždy musí prijímať so zreteľom na tri základné aspekty:

starostlivosť o dieťa,
podmienky návštev,

výživné na dieťa.
Inými slovami, povinnosť poskytovať výživné maloletému dieťaťu sa považuje za jedno z rodičovských práv a povinností a v zásade je regulovaná spoločne s ďalšími rodičovskými právami a povinnosťami, hoci v určitých prípadoch sa môže podať žaloba iba o určenie a zmenu vyživovacej povinnosti voči dieťaťu.
Súd môže rozhodovať o týchto veciach (články 6 a 7 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva):
stanoviť opatrovníctvo a správu majetku,
ustanoviť osobu, ktorá povedie transakcie v mene maloletej osoby, a takisto ustanoviť správcu, ktorý dieťa zastupuje na základe rodičovských práv a povinností pri mimosúdnych záležitostiach,
riadiť výkon rodičovských práv a povinností a riešiť s tým súvisiace záležitosti,
stanoviť výšku vyživovacej povinnosti voči maloletej osobe a voči deťom, ktoré sú staršie ako 18 rokov alebo nadobudli plnú právnu spôsobilosť, ak tieto deti pokračujú vo svojom akademickom alebo odbornom vzdelávaní,
pripravovať vymáhanie výživného a rozhodovať o ňom,
nariadiť súdne vydanie dieťaťa,
povoliť právnemu zástupcovi maloletých osôb vykonať určité úkony, potvrdiť úkony, ktoré boli vykonané bez povolenia, a podniknúť opatrenia v súvislosti s prijímaním darov,
rozhodnúť o zábezpeke, ktorú musia rodičia zložiť v prospech svojich maloletých detí,
nariadiť úplný alebo čiastočný zákaz výkonu rodičovských práv a povinností a stanoviť obmedzenia týkajúce sa ich výkonu,
overiť materstvo a otcovstvo z vlastného podnetu,
rozhodnúť o mene a priezvisku maloletej osoby v prípade, keď sa rodičia nevedia dohodnúť,
založiť vzťah občianskoprávnej starostlivosti (*apadrinhamento civil*) a zrušiť takéto rozhodnutia,
upraviť styk dieťaťa so súrodencami a s predkami,
v prípade existencie poručníctva alebo správy majetku určovať odmeny poručníkovi alebo správcovi, viesť proces zbavenia záväzku, zbavenia právnej povinnosti alebo vylúčenia poručníka, správcu alebo člena rodinnej rady, vyžiadať a posudzovať účty, schváliť splatenie zákonnej hypotéky a určovať posilnenie a náhradu zloženej zábezpeky a ustanoviť *ad hoc* poručníka, ktorý by zastupoval dieťa v mimosúdnych veciach,
ustanoviť *ad hoc* poručníka, ktorý bude maloletú osobu zastupovať vo všetkých opatrovníckych konaniach,
rozhodovať o posilnení a náhrade zábezpeky zloženej v prospech maloletých detí,
požadovať a posudzovať účty, ktoré musia rodičia predkladať.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Spravidla nie. Aj keď sa maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti iba jednému rodičovi, rodičovské práva a povinnosti vo veciach mimoriadneho významu pre život dieťaťa majú obidvaja rodičia, pokiaľ sa v rozsudku nestanoví, že výkon týchto práv a povinností prináleží výlučne jednému z rodičov (článok 1 906 Občianskeho zákonníka).
Pokiaľ ide o ďalšie aspekty otázky, podrobná odpoveď už bola poskytnutá v odpovedi na otázku 4.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opatery obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

V praxi spoločná osobná starostlivosť znamená, že:
rodičia rodičovské práva a povinnosti vykonávajú spoločne a rozhodujú o záležitostiach týkajúcich sa života dieťaťa za rovnakých podmienok, aké mali počas manželstva,
dieťa môže bývať striedavo s každým z rodičov.

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

Metódy postupu na podanie návrhu v súvislosti s rodičovskými právami a povinnosťami

Postupy týkajúce sa starostlivosti a ochrany

Ak sa maloletá osoba nachádza v situácii, ktorá by mohla ohroziť jej bezpečnosť, zdravie, morálne vzdelávanie a výchovu, a ak bol výkon rodičovských práv a povinností obmedzený uplatnením niektorého z opatrení týkajúcich sa starostlivosti a ochrany uvedených v odpovedi na otázku 3, začne sa konanie vo veci starostlivosti a ochrany, čo je v právomoci výborov na ochranu detí a mladých ľudí alebo súdov, a to podľa potreby.

Občianskoprávne postupy týkajúce sa poručníctva

V ostatných prípadoch uvedených v odpovedi na otázku 7, ktoré sa týkajú úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, sa začne občianskoprávny postup vo veci poručníctva, čo je v právomoci súdov.

Postupy v právomoci matričných úradov

V prípadoch, keď existuje dohoda vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, bez ohľadu na to, či je alebo nie je priložená k dohode o rozluke alebo rozvode, vec sa podáva na matričný úrad. Povinnosťou úradníka matričného úradu je po vypočutí stanoviska prokuratúry potvrdiť dohodu o rodičovských právach a povinnostiach.

Poznámka: *Ak sa konanie o rozvod manželstva začne bez súhlasu druhého manžela, právomoc rozhodovať má súd a postup nadobudne formu osobitného konania o rozvod manželstva bez súhlasu druhého manžela. Ak strany sporu dospejú v jeho priebehu k dohode, súd preklasifikuje konanie na konanie o rozvod manželstva na základe vzájomnej dohody a schváli dohody vrátane dohôd týkajúcich sa rodičovských práv a povinností, ak zo vzťahu vzišli maloleté deti.*

Formality a doklady, ktoré treba priložiť (líšia sa v závislosti od formy prípadu a od príslušného orgánu):

Postup podpory a ochrany v rámci výboru pre ochranu detí a mládeže (článok 97 zákona o ochrane detí a mládeže v nebezpečenstve)

Postup sa začína prijatím písomného oznámenia alebo zaznamenaním ústnych správ alebo skutočností, o ktorých má výbor vedomosť.
Situácie s vysokou mierou rizika môže oznámiť akákoľvek osoba, subjekty s príslušnosťou vo veciach detí a mládeže, samotné maloleté osoby, rodičia, právny zástupca alebo osoba, ktorá vykonáva dočasnú starostlivosť o dieťa.
Súčasťou postupu výboru na ochranu je zhromažďovanie informácií, preskúmanie a vypočúvanie, ktoré sú nevyhnutné a náležité na potvrdenie situácie, odôvodnenie rozhodnutia, uplatnenie príslušného opatrenia a na jeho vykonanie.
Postup je organizovaný zjednodušeným spôsobom, pri ktorom sa úkony a vyšetrovanie vykonávané výborom na ochranu alebo ním požadované, ktoré tvoria základ na vykonávanie úkonov uvedených v predchádzajúcom odseku, zaznamenávajú podľa ich časovej postupnosti.
V súvislosti s každým postupom sa rozhodovanie prepisuje v súhrnnej forme spoločne s odôvodneným stanoviskom.

Postup podpory a ochrany zo strany súdov (článok 100 zákona o ochrane detí a mládeže v nebezpečenstve)

Postup sa začína prijatím prvého návrhu, ktorý podá prokuratúra, rodičia, právny zástupca, poručníci poverení dočasnou starostlivosťou o dieťa alebo dieťa staršie než 12 rokov.

Postup zahŕňa vyšetrovanie, súdne konanie, rozhodnutie a fázy vykonávania opatrenia.
Ani jedna zo strán sporu nemá povinnosť na súde prvého stupňa vymenovať advokáta s výnimkou týchto situácií: keď súd musí povinne vymenovať právneho poradcu pre maloletú osobu: keď sú záujmy maloletej osoby v rozpore so záujmami rodičov, právneho zástupcu alebo poručníka maloletej osoby; keď o to požiada maloletá osoba; pri súdnom konaní, na ktorom maloletú osobu vždy musí zastupovať obhajca alebo vymenovaný zástupca.
Občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva (články 12 až 33 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva)
Postup sa začína z podnetu prokuratúry, dieťaťa staršieho než 12 rokov a predkov, súrodencov alebo právneho zástupcu maloletej osoby.
Povinnosťou prokuratúry je na súde zastupovať maloletú osobu, podať žalobu v jej mene, požadovať úpravu rodičovských práv a povinností a obhajovať najlepší záujem dieťaťa.
Ide o nesporové konanie, ktoré sa začína podaním návrhu na súd a proti ktorému je vznesená námietka.
Keď sa v právnom poriadku neuvádza inak, je to práve návrh a námietka, v ktorých strany sporu musia poskytnúť zoznam svedkov a vyžiadať si všetky dôkazy.
Súd sa radí s multidisciplinárnymi skupinami odborníkov.
Dieťa má právo na vypočutie. Sudca na tento účel na základe nariadenia posúdi schopnosť dieťaťa porozumieť veci a môže sa pritom oprieť o poradenstvo znalca.
Počas prerokovania prípadu sudca vypočuje dieťa, strany sporu, členov rodiny a ďalšie osoby, ktoré považuje za vhodné vypočuť.
Predbežné a preventívne rozhodnutia sa môžu vyhlásiť v akejkoľvek fáze konania.
Sudca môže v akejkoľvek fáze konania nariadiť účasť verejnej alebo súkromnej mediačnej služby za predpokladu, že strany sporu s využitím mediácie súhlasia.
Konkrétne sa v rámci konaní upravujúcich rodičovské práva a povinnosti usporiada stretnutie rodičov, a pokiaľ rodičia nedospejú na stretnutí k dohode, súd im odporučí mediáciu (ak s ňou budú súhlasiť) alebo odborné vypočutie špecialistom. Iba v prípade, že dohodu nemožno dosiahnuť prostredníctvom jedného z uvedených spôsobov, pristúpi sa k opisu skutkového stavu, vyšetrovaniu, vypočutiu a rozsudku.
Strany sporu sú oprávnené oboznámiť sa s informáciami poskytnutými v rámci znaleckého poradenstva a ďalšími dôkazmi a stanoviskami, ktoré sú súčasťou konania. Môžu požiadať o vysvetlenie, doplniť ďalšie dôkazy alebo požiadať o poskytnutie informácií, ktoré sa majú vyžiadať. Sudca môže takéto návrhy zamietnuť prostredníctvom príkazu, proti ktorému sa nemožno odvolať, ak ich považuje za zbytočné, ak sa domnieva, že ich nie je možné splniť, alebo ak podľa neho slúžia na zdržiavanie.
Vypočutie, keď k nemu dôjde, sa vždy zaznamenáva.
Odôvodnenie sa uvádza v rozhodnutí sudcu.
Vymenovanie obhajcu je povinné len vo fáze odvolania. Na súde prvého stupňa je však vymenovanie advokáta dieťaťa povinné v týchto prípadoch: keď sú záujmy maloletej osoby v rozpore so záujmami jej rodičov, právneho zástupcu alebo poručníka; keď o to dieťa s náležitým stupňom vyspelosti požiada súd.
Pokiaľ sa výslovne neuvádza inak, odvolanie sa môže podať proti rozhodnutiam vyhláseným za právoplatné alebo dočasné, ktoré sa týkajú uplatňovania, zmeny alebo ukončenia opatrení týkajúcich sa poručníctva.
Odvolať sa môže prokuratúra a strany sporu, rodičia, právny zástupca a ktokoľvek, komu bola zverená dočasná starostlivosť o dieťa.
Odvolania sa spracúvajú a posudzujú ako v občianskoprávnych veciach s lehotou 15 dní na predloženie nárokov a odpovede.
Pokiaľ súd neurčí inak, odvolania majú čisto devolutívny účinok.
Veci v právomoci matričných úradov (články 1 775 až 1 778-A Občianskeho zákonníka; články 12 až 14 zákonného dekrétu č. 272/2001 z 13. októbra 2001 – Postupy v právomoci prokurátora a matričných úradov).
V prípadoch, keď je k dohode o rozvode alebo rozluke priložená dohoda o rodičovských právach a povinnostiach, musia sa predložiť tieto dokumenty:
proces rozluky alebo rozvodu na základe vzájomnej dohody sa začína návrhom podpísaným manželmi alebo ich zástupcami a podaným na matričnom úrade,
návrh sa preskúma s ohľadom na majetok v spoločnom vlastníctve, na dohodu o rozvode, na výživné medzi manželmi a na určenie domácnosti manželov
popri dohode o výkone rodičovských práv a povinností, keď má pár maloleté deti a ak neexistuje nijaké predchádzajúce súdne rozhodnutie,
po podaní návrhu sa automaticky bezodkladne prezrie databáza matričného úradu a zaradia sa do nej potrebné dokumenty s cieľom potvrdiť sobášny list zainteresovaných strán a uzatvorenie akejkoľvek predmanželskej dohody o majetkovom režime manželov predloženej úradníkovi matričného úradu s výnimkou prípadov, keď bol majetkový režim uvedený v sobášnom liste,
po doručení návrhu úradník matričného úradu informuje manželov o existencii služieb mediácie v rodinných veciach,
keď sa v súvislosti s maloletými deťmi dospeje k dohode o výkone rodičovských práv a povinností, prípad sa postúpi prokuratúre na krajskom súde (*judicial de primeira instância*), ktorý je príslušný vo veci konať, v jurisdikcii, do ktorej patrí matričný úrad, aby súd o dohode mohol rozhodnúť do 30 dní,
ak prokuratúra dospeje k názoru, že dohodou sa dostatočne nechráni záujem maloletých osôb, navrhovatelia môžu dohodu primerane zmeniť alebo môžu predložiť novú dohodu a v takom prípade prokuratúra túto dohodu znovu preskúma,
ak prokuratúra dospeje k názoru, že v dohode sa náležite ochraňuje záujem maloletých osôb, alebo ak manželia dohodu zmenili podľa pokynov prokuratúry, úradník matričného úradu overí, či boli splnené zákonné predpoklady, pričom môže na tento účel stanoviť plnenie úkonov a predloženie všetkých nevyhnutných dôkazov, a potom rozhodne o skutkovej podstate návrhu,
v prípadoch, keď navrhovatelia nevykonajú v dohode zmeny podľa pokynov prokuratúry a naďalej sledujú svoj cieľ, ktorým je rozvod, vec sa postúpi súdu v okrese, do ktorého patrí matričný úrad.
V prípadoch, keď si rodičia, ktorí sú alebo nie sú zosobášení, želajú upraviť výkon rodičovských práv a povinností voči ich maloletým deťom alebo si želajú zmeniť už schválenú dohodu, musia o to požiadať matričný úrad. Na tento účel by mali priložiť tieto dokumenty:
návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností,
dohodu o výkone rodičovských práv a povinností a o zodpovednosti za maloleté deti podpísanú obidvomi rodičmi alebo ich zástupcami,
úradník matričného úradu dohodu preskúma a v prípade, že dohoda nechráni záujem maloletých osôb, vyzve rodičov, aby ju zmenili,
dohoda sa potom postúpi na prokuratúru na krajskom súde v mieste pobytu maloletej osoby, ktorý je príslušný vo veci konať, aby tento súd mohol o dohode rozhodnúť do 30 dní,
ak prokuratúra nevznesie námietku, vec sa postúpi matričnému úradu a jeho úradník dohodu schváli,
rozhodnutia o ratifikácii majú ten istý účinok ako súdne rozsudky.
Informácie o právomoci matričných úradov možno nájsť na adrese: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis.
Subjekty, na ktoré sa musia obracať zainteresované strany (v závislosti od veci súdy, výbory pre ochranu detí a mládeže a matričné úrady):
Vecná a miestna príslušnosť súdov
Príslušným na úpravu rodičovských práv a povinností je útvar pre maloletých a rodinné veci okresného súdu [článok 123 ods. 1 písm. d) zákona o organizácii súdnictva]. V oblastiach, ktoré nepatria do právomoci súdu pre rodinné veci a veci mladistvých, je príslušný miestny civilný súd okresného súdu alebo súd so všeobecnou právomocou.

Uplatňujú sa tieto pravidlá miestnej príslušnosti (článok 9 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva):
príslušným konať je súd, v ktorého obvode sa v čase začatia konania nachádzalo miesto pobytu dieťaťa,
ak miesto pobytu dieťaťa nie je známe, príslušným konať je súd, v ktorého obvode majú miesto pobytu nositelia rodičovských práv a povinností,
ak nositelia rodičovských práv a povinností nemajú rovnaké miesto pobytu, príslušným konať je súd, v ktorého obvode má miesto pobytu osoba vykonávajúca rodičovské práva a povinnosti,
v prípade spoločného výkonu rodičovských práv a povinností je príslušným konať súd v mieste pobytu osoby, u ktorej sa dieťa zdržiava, alebo v prípade spoločnej osobnej starostlivosti je ním súd, na ktorom bol prvýkrát podaný návrh,
ak sa niektorá zo žalôb týka dvoch detí, detí tých istých rodičov s pobytom v iných okresoch, súdom príslušným konať je súd, na ktorom bol prvýkrát podaný návrh,
ak sa niektorá zo žalôb týka viacerých detí, detí tých istých rodičov s pobytom v rôznych okresoch, súdom príslušným konať je súd v mieste pobytu najväčšieho počtu z týchto detí,
ak dieťa v čase začatia konania býva v zahraničí a portugalský súd má medzinárodnú jurisdikciu, príslušným konať a rozhodovať vo veci je súd v mieste pobytu navrhovateľa a odporcu,
keď sa miesto pobytu navrhovateľa a odporcu nachádza v zahraničí a portugalský súd má medzinárodnú jurisdikciu, vec sa prerokúva pred lisabonským súdom pre maloletých a rodinné veci (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*) v súdnom okrese Lisabon,
bez toho, aby boli dotknuté pravidlá týkajúce sa súvisiacich vecí a ustanovenia konkrétnych právnych predpisov, akékoľvek zmeny okolností, ktoré sa vyskytnú po začatí konania, sú irelevantné.
Vecná a miestna príslušnosť komisií pre ochranu detí a mládeže (článok 79 zákona o ochrane detí a mládeže v nebezpečenstve)
Komisie pre ochranu detí a mládeže sú príslušné v záležitostiach týkajúcich sa postupov starostlivosti a ochrany ohrozených detí a mládeže v prípade, že existuje dohoda medzi rodičmi a maloletá osoba proti nej nenamieta.
Uplatňujú sa tieto pravidlá miestnej príslušnosti:
V prípade návrhov týkajúcich sa opatrení starostlivosti a ochrany je príslušná komisia pre ochranu detí a mládeže alebo súd miesta pobytu maloletej osoby v čase prijatia oznámenia situácie alebo začatia súdneho konania.
Ak miesto pobytu dieťaťa alebo mladej osoby nie je známe a nemožno ho určiť, príslušná je komisia pre ochranu pôsobiaca v mieste, v ktorom sa dieťa nachádza.
Komisia pre ochranu pôsobiaca v mieste, v ktorom sa nachádza maloletá osoba, prijme kroky, ktoré považuje za naliehavé, a potrebné opatrenia na okamžité zaistenie ochrany dieťaťa.
Ak po uplatnení iného ako ochranného opatrenia dieťa alebo mladá osoba zmení miesto pobytu na viac ako tri mesiace, vec sa postúpi komisii pre ochranu detí a mládeže na novom mieste pobytu.
Vykonávanie opatrení týkajúcich sa starostlivosti a pestúnskej ochrany nemá za následok zmenu miesta pobytu dieťaťa alebo mladej osoby.
Komisia pre ochranu s miestnou príslušnosťou v oblasti obce alebo okresu pestúnskej starostlivosti o dieťa alebo mladú osobu bude v plnej miere spolupracovať s komisiou pre ochranu, ktorá nariadila opatrenie týkajúce sa starostlivosti a ochrany, na účinnej kontrole opatrenia nariadeného na tento účel.
Vecná a miestna príslušnosť matričných úradov (článok 6 a články 12 až 14 *zákonného dekrétu č. 272/2001 z 13. októbra 2001 – Postupy v právomoci prokurátora a matričných úradov*)
V závislosti od danej situácie majú matričné úrady právomoc ratifikovať dohody, pokiaľ ide o rodičovské práva a povinnosti, či už boli predložené samostatne, alebo boli priložené k návrhom na rozvod alebo rozluku na základe vzájomnej dohody.
V závislosti od predmetu sporu majú matričné úrady právomoc konať a rozhodovať v konaniach o rozvod manželstva alebo o rozluku na základe vzájomnej dohody vrátane právomoci ratifikovať dohody týkajúce sa rodičovských práv a povinností priložených k návrhom na rozvod a rozluku.
Na matričné úrady sa nevzťahujú pravidlá upravujúce miestnu príslušnosť. Inými slovami, strany sporu sa môžu obrátiť na ktorýkoľvek matričný úrad.
Súvisiaca právomoc (článok 81 zákona o ochrane detí a mládeže v nebezpečenstve)
Ak sa v prípade jedného dieťaťa samostatne začal občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva a starostlivosti, ako aj postup ochrany vrátane postupov pred komisiou pre ochranu detí a mládeže, prípadne postup týkajúci sa poručníctva na účely vzdelávania, musia sa bez ohľadu na ich stav považovať za spojenú vec, pričom sudcom príslušným rozhodovať v týchto veciach bude sudca, ktorému bol postup predložený ako prvému.
Ustanovenia predchádzajúceho odseku sa nevzťahujú na opatrenia týkajúce sa poručníctva spojené s automatickým overovaním materstva alebo otcovstva, ani na opatrenia, ktoré patria do právomoci matričných úradov, ani na opatrenia, ktoré sa týkajú viacerých detí.
V prípade konania o rozvod manželstva alebo rozluku sa postupy upravujúce výkon rodičovských práv a povinností, zabezpečenie výživného a zákaz výkonu rodičovských práv a povinností spoja s týmto konaním.
Ak sa nebezpečenstvo vzťahuje na viacero detí alebo mladých osôb súčasne, môže sa začať jedno konanie, a ak boli začaté rôzne postupy, každý z nich sa môže spojiť s postupom, ktorý sa začal ako prvý, ak je to opodstatnené na základe rodinných vzťahov (článok 80 zákona o ochrane detí a mladých ľudí v nebezpečenstve).

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Postup bol už uvedený v odpovedi na otázku 10.
Prípady týkajúce sa starostlivosti a ochrany a občianskoprávne prípady týkajúce sa poručníctva môžu mať povahu zrýchleného konania, ak by omeškanie mohlo nepriaznivo ovplyvniť záujem dieťaťa. V takom prípade konanie v týchto veciach pokračuje aj počas súdnych prázdnin.
V každom prípade sa v núdzových situáciách môžu uplatniť predbežné opatrenia.
Konkrétne sú stanovené tieto naliehavé súdne konania (článok 92 zákona o ochrane detí a mladých ľudí v nebezpečenstve):
súd na žiadosť prokuratúry po tom, ako bol informovaný o situácii, ktorá predstavuje nebezpečenstvo pre život alebo telesnú či duševnú integritu maloletej osoby, do 48 hodín vydá predbežné rozhodnutie, v ktorom potvrdí opatrenia prijaté na okamžitú ochranu dieťaťa, uplatní akékoľvek opatrenia týkajúce sa starostlivosti a ochrany stanovené v právnom poriadku alebo určí, čo je vhodné pre budúcnosť maloletej osoby,
na tento účel súd povedie skrátené a nevyhnutné vyšetrovanie a nariadi kroky potrebné na zabezpečenie vykonania svojich rozhodnutí a môže využiť policajné orgány a umožniť osobám zodpovedným za dodržiavanie ich rozhodnutí vstup do ktoréhokoľvek domu počas dňa.
Konkrétne sú stanovené tieto naliehavé súdne konania (článok 91 zákona o ochrane detí a mladých ľudí v nebezpečenstve):
ak existuje nebezpečenstvo pre život alebo telesnú či duševnú integritu maloletej osoby a ak nositelia rodičovských práv a povinností alebo osoby poverené dočasnou starostlivosťou o dieťa nevyjadrili svoj súhlas, v záujme bezodkladnej ochrany maloletej osoby a vyžiadania zásahu súdu alebo polície akýkoľvek orgán s právomocou konať vo veciach týkajúcich sa detí a mládeže alebo výbory na ochranu detí a mládeže prijmú vhodné opatrenia,
zasahujúci subjekt to bezodkladne oznámi prokuratúre, prípadne, ak to nie je možné, tak čo najskôr,
kým bude môcť zasiahnuť súd, policajné orgány premiestnia dieťa alebo mladú osobu z blízkosti nebezpečenstva, v ktorom sa nachádza, a zabezpečia núdzovú ochranu v detskom domove, v zariadeniach orgánov príslušných konať vo veciach týkajúcich sa detí a mládeže alebo na inom vhodnom mieste,

prokuratúra po prijatí oznámenia od ktoréhokoľvek z uvedených subjektov okamžite požiada príslušný súd o prijatie naliehavých právnych opatrení.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Áno, právna pomoc je k dispozícii na účely konaní na súde a na matričnom úrade.

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Áno, a to spôsobom už uvedeným v odpovedi na otázku 10.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Porušenie rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach (článok 41 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva)

Ak vzhľadom na situáciu dieťaťa jeden z rodičov alebo tretia strana, ktorej bolo dieťa zverené, nedodržiava ustanovenia dohody alebo rozhodnutia, súd z vlastného podnetu, na návrh prokuratúry alebo druhého rodiča môže:

nariadiť kroky nevyhnutné na zabezpečenie výkonu,

uložiť pokutu vo výške 20 účtovných jednotiek (v roku 2021 bola hodnota účtovnej jednotky 102,00 EUR),

a po overení príslušných domnienok uložiť dlžnej strane, aby uhradila odškodnenie v prospech dieťaťa, žiadajúceho rodiča alebo v prospech dieťaťa aj žiadajúceho rodiča.

V prípade, že súd ratifikoval dohodu alebo že súd vyniesol svoje rozhodnutie, návrh sa spracuje ako spojená vec s postupom, v rámci ktorého bola uzatvorená dohoda alebo vynesené rozhodnutie, v súvislosti s ktorými dostane príslušný súd žiadosť, ak podľa pravidiel týkajúcich sa príslušnosti a právomoci ide o súd s príslušnosťou konať vo veci porušenia.

Po spracovaní návrhu alebo po jeho pripojení k postupu sudca predvolá rodičov na stretnutie alebo vo výnimočných prípadoch oznámi odporcovi, aby do piatich dní predložil na súd podanie, ktoré považuje za vhodné.

Na stretnutí môžu rodičia súhlasiť so zmenou toho, čo sa stanovilo v záujme výkonu rodičovských práv a povinností, pričom musia zohľadniť záujmy dieťaťa.

Ak sa v prípade porušenia režimu styku odporca nedostaví na stretnutie, nepredloží podanie na súd alebo ak jeho podanie na súd je očividne nepodložené, súd môže nariadiť vydanie dieťaťa s cieľom dodržať režim styku, pričom stanoví miesta, kde sa má styk uskutočňovať, a zabezpečí prítomnosť súdnych technických poradcov.

Odporca sa upozorní, aby vydal dieťa stanoveným spôsobom pod podmienkou uloženia pokuty.

Ak sa nezvolá stretnutie alebo ak rodičia nedospejú k dohode, sudca strany sporu pošle na mediáciu (ak s tým rodičia súhlasia) alebo na odborné vypočutie špecialistom a potom vynesie rozhodnutie.

Ak sa uloží pokuta a táto pokuta sa neuhradí do desiatich dní, pristúpi sa k vymáhaniu spojenému s príslušným postupom.

Uvádza a upravuje sa v právnom rámci pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva, schválenom v zákone č. 141/2015 z 8. septembra 2015, ktorý je k dispozícii na nahliadnutie na adrese:
http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo.

Vymáhanie výživného

V prípade vymáhania výživného sa môžu využiť tri alternatívne prostriedky: vypočutie vo veci porušenia rodičovských práv a povinností uvedené vyššie, vypočutie pred vymáhaním výživného, ako sa uvádza ďalej, alebo osobitné vymáhanie výživného, ako sa uvádza ďalej.

Vypočutie pred vymáhaním dlžného výživného (článok 48 právneho rámca pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva)

V prípade, že osoba, ktorá je právne zaviazaná platiť výživné, nezaplatí dlžné sumy v priebehu desiatich dní od dátumu splatnosti, prebehne tento postup:

v prípade, že ide o pracovníka verejného sektora, príslušné sumy sa mu budú zrážať z platu na žiadosť súdu zaslanú jeho zamestnávateľovi, ktorým je subjektom verejného sektora,

ak ide o zamestnanca v pracovnom pomere, sumy sa budú zrážať zo zárobku alebo zo mzdy a v takom prípade sa príslušný zamestnávateľ úradne informuje, aby takéto zrážky spracoval a aby na seba prevzal úlohu depozitára,

ak osoba poberá rentu, dôchodok, dávky, provízie, percentuálne podiely, odmeny, odstupné, príspevky alebo podobný príjem, suma sa zrazí z týchto platieb po ich vyplatení alebo pripočítaní, pričom sa podajú potrebné žiadosti alebo oznámenia a úradne informované subjekty prevezmú úlohu depozitárov.

Zrazené sumy zahŕňajú aj výživné splatné predtým a vyplácajú sa priamo osobám, ktorým sú určené.

Osobitné vymáhanie výživného

Ak je výživné určené maloletým osobám, osoba oprávnená na výživné môže takisto podať návrh na osobitné konanie o výživnom, ako sa stanovuje v článku 933 Občianskeho súdneho poriadku. Týmto spôsobom môže osoba oprávnená na výživné jednou žalobou vymôcť celú sumu, ktorá je splatná, oneskorená alebo ktorá sa ešte len má zaplatiť. Osoba oprávnená na výživné môže pri žalobe na vymáhanie využiť všeobecnejšie prostriedky vymáhania, ako je napríklad zaistenie majetku a úžitkové záložné právo.

Navrhovateľ môže v prípade špeciálneho vymáhania výživného požadovať: prisúdenie časti sumy, miezd alebo dôchodkov, ktoré poberá druhá strana sporu; alebo prevod príjmu, ktorý patrí povinnému na plnenie výživného. Prisúdenie alebo úžitkové záložné právo sa vykonávajú nezávisle od zaistenia a sú určené na úhradu oneskorených platieb a platieb, ktoré sa stanú splatnými.

Keď navrhovateľ požiada o prisúdenie súm, mzdy alebo dôchodku, subjekt zodpovedný za ich vyplatenie alebo za spracovanie príslušných platieb bude úradne informovaný, že má prisúdenú časť vyplatiť priamo navrhovateľovi. Prisúdená suma sa musí každý mesiac vložiť na bankový účet navrhovateľa, ktorý musí v prvej žiadosti uviesť číslo svojho účtu.

Ak sa v návrhu požaduje úžitkové záložné právo, musí sa v ňom uviesť majetok, ktorého sa toto právo týka, a súdny exekútor nariadi založenie príslušného majetku v záujme toho, aby tento majetok bol dostatočný na splnenie vyživovacej povinnosti, ktorá je oneskorená a ktorá sa stane splatnou.

Osoba oprávnená na výživné môže stále požiadať o zaistenie majetku osoby povinnej na plnenie výživného. Zaistenie majetku sa môže týkať hnuteľného a nehnuteľného majetku, bankových vkladov, úverových práv, obchodných organizácií alebo podielov v spoločnosti.

Ak sa zaistený majetok predá s cieľom vyplatiť dlžné výživné, nemal by sa vydať príkaz na vyplatenie prebytku osobe povinnej na plnenie výživného, pokiaľ sa nezabezpečí úhrada výživného, ktoré sa stane splatným, a to v miere, akú sudca považuje za primeranú, pokiaľ sa nezloží zábezpeka alebo iná vhodná záruka.

Osoba povinná na plnenie výživného by sa mala predvolať až po vykonaní zaistenia, súdneho rozhodnutia o prisúdení alebo uplatnení úžitkového záložného práva. Námietky osoby povinnej na plnenie výživného proti vymáhaniu alebo zaisteniu majetku neznamenajú odklad vykonávania.

V prípade žiadosti o zmenu alebo ukončenie platieb výživného počas prebiehajúceho osobitného vymáhania výživného sa k vymáhaniu pripojí žiadosť o zmenu alebo ukončenie.

Aktuálnu verziu Občianskeho súdneho poriadku nájdete na adrese http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Uznanie

Uznanie rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach vydaného v inom členskom štáte, ktorý sa musí riadiť nariadením Rady č. 2019/1111 z 25. júna 2019 (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“), je automatické. Inými slovami, na uznanie rozhodnutia nie je potrebný nijaký osobitný druh konania. S cieľom vykonať v Portugalsku rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach v zmysle nariadenia Brusel IIa, ktoré bolo vydané v inom členskom štáte, dotknutá strana sporu musí na súde podať návrh na vyhlásenie vykonateľnosti tohto rozhodnutia.
V článku 42 nariadenia Brusel IIa sa však uvádzajú dva prípady, pri ktorých nie je potrebné podávať návrh na vyhlásenie vykonateľnosti a osvedčenie vydané súdom pôvodu podľa nariadenia Brusel IIa postačuje na to, aby sa v Portugalsku vykonal rozsudok vynesený v inom členskom štáte. K týmto prípadom dochádza pri týchto rozhodnutiach: rozhodnutia týkajúce sa práva na styk; rozhodnutia týkajúce sa práva styku a rozhodnutia, ktorými sa nariaďuje vrátenie dieťaťa, vydané súdom, ktorý je príslušný konať vo veci, na základe rozhodnutia o nevrátení vydaného podľa článku 13 Haagskeho dohovoru o občianskoprávnych aspektoch medzinárodných únosov detí z roku 1980.

Miestna príslušnosť na účely návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti

Miestna príslušnosť na účely návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti je v nariadení Brusel IIa stanovená takto: návrh sa musí podať na súd v mieste pobytu osoby povinnej na plnenie výživného alebo v mieste pobytu dieťaťa, na ktoré sa platí výživné, alebo ak sa neuplatňuje žiadne z týchto kolíznych kritérií, v mieste výkonu.

Požiadavky a dokumenty, ktoré sa musia priložiť k návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti

Požiadavky a dokumenty, ktoré sa musia priložiť k návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti, sú stanovené v nariadení Brusel IIa. V stručnosti navrhovateľ musí k návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti priložiť tieto dokumenty: overenú kópiu rozsudku; osvedčenie rozhodnutia vydané na základe prílohy III k prepracovanému nariadeniu Brusel IIa; v prípade rozhodnutia vyhláseného v neprítomnosti odporcu alebo bez jeho námietok proti tomuto rozhodnutiu dôkaz, že navrhovateľ aj odporca boli predvolaní alebo že rozhodnutie jednoznačne prijali.

Postup vyhlásenia vykonateľnosti stanovený v prepracovanom nariadení Brusel IIa

Uplatňovaný postup sa riadi pravidlami stanovenými v prepracovanom nariadení Brusel IIa a v prípade všetkých aspektov, ktoré nie sú stanovené v uvedenom nariadení, sa riadi internými pravidlami portugalského občianskeho súdneho konania.
Z nariadenia teda vyplýva, že rozhodnutiu o vykonateľnosti nepredchádza námietkové konanie a že jeho uplatnenie môže byť zamietnuté len z dôvodov stanovených v uvedenom nariadení. Odvolanie proti rozhodnutiu o vykonateľnosti môže podať ktorákoľvek strana sporu v stanovenej lehote. Portugalský súd môže rozhodnúť, že zahraničný rozsudok je čiastočne vykonateľný, nemôže ho však preskúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej.

Platné portugalské pravidlá občianskeho súdneho konania

Návrh na vyhlásenie vykonateľnosti sa musí podať útvaru pre maloletých a rodinné veci ústredného okresného súdu. Ak na okresnom súde neexistuje útvar pre maloletých a rodinné veci, návrh sa musí podať na miestny útvar pre občianskoprávne spory na okresnom súde alebo na útvar so všeobecnou príslušnosťou.
Návrh má formu spoločnej určovacej žaloby stanovej v portugalskom Občianskom súdnom poriadku, ktorej špecifiká sa stanovujú v prepracovanom nariadení Brusel IIa.
Keďže odvolanie je vždy prípustné bez ohľadu na výšku sporu, určenie obhajcu je povinné.
Prokuratúra môže konať na obranu záujmov maloletej osoby.
V počiatočnom návrhu musí navrhovateľ (článok 552 Občianskeho súdneho poriadku):
uviesť súd a príslušného sudcu, ktorým návrh podáva, a určiť strany sporu, pričom uvedie ich mená, adresu miesta pobytu alebo ústredia, a ak je to možné, občianske a daňové identifikačné číslo, povolanie a miesto práce,
uviesť pracovnú adresu svojho právneho zástupcu,
uviesť druh žaloby,
objasniť základné skutočnosti, ktoré viedli k žalobe, a právne dôvody, na ktorých sa žaloba zakladá,
sformulovať návrh,
uviesť sumu nároku,
určiť súdneho exekútora alebo zástupcu súdneho orgánu zodpovedných za predvolania,
požiadať o vykonávanie dôkazov, v tomto prípade o súbor informácií stanovených v nariadení Brusel IIa, ktoré musia byť priložené k návrhu,
priložiť potvrdenie o zaplatení príslušných súdnych poplatkov alebo doklad o priznaní právnej pomoci ako oslobodenia od takejto platby vrátane prípadov, keď tieto poplatky boli odpustené v členskom štáte pôvodu.
Úvodný návrh a dokumenty predložia právni zástupcovia elektronicky prostredníctvom počítačového systému na podporu činností súdov, a to na adrese https://citius.tribunaisnet.mj.pt/.
Ten istý postup sa použije vtedy, keď žalobu podáva prokuratúra na obranu záujmov maloletej osoby. Keď prokuratúra koná na obranu záujmov maloletej osoby, je oslobodená od poplatkov.
Na prístup do počítačového systému sa obhajcovia, advokátski koncipienti a právni poradcovia musia zaregistrovať v subjekte, ktorý je poverený správou tohto prístupu.
Vždy, keď pri žalobe nie je potrebné vymenovať právneho zástupcu, keď strana sporu koná bez pomoci zástupcu alebo keď strane sporu pomáha zástupca, existuje však oprávnený dôvod, ktorý zástupcovi bráni vykonávať procesné úkony elektronicky, prvý návrh a dokumenty možno predložiť jedným z týchto spôsobov:
doručenie do súdnej kancelárie, pričom na procesné účely sa uplatňuje dátum doručenia písomnosti;
doporučenou zásielkou, pričom na procesné účely sa uplatňuje dátum odoslania písomnosti doporučenou zásielkou;
doručením prostredníctvom faxu, pričom za dátum procesného úkonu sa považuje dátum odoslania.
Prvý návrh a sprievodné dokumenty sa po prijatí na súde úradne zaevidujú a rozpošlú. Sudca overí, či sú v návrhu všetky potrebné informácie a že neexistujú dôvody na jeho odmietnutie, ako sa stanovuje v nariadení Brusel IIa, a vyhlási, že rozhodnutie je vykonateľné. Rozhodnutie o vykonateľnosti sa potom oznámi stranám sporu.

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu a výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

V článku 30 nariadenia Brusel IIa sa stanovuje, že zainteresovaná strana môže v členskom štáte požiadať o **vyhlásenie neuznania** rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach vydaného v inom členskom štáte.
V tomto prípade súdom, na ktorý by sa mala strana sporu v Portugalsku obrátiť, a platným rokovacím poriadkom sú súd a rokovací poriadok uvedené v odpovedi na otázku 15, pričom treba objasniť toto: ide o spoločný návrh negatívnej určovacej žaloby. Má to dôsledky na pravidlá dôkazného bremena, keďže podľa portugalského práva musí v prípade návrhov negatívnej určovacej žaloby odporca dokázať skutočnosti tvoriace nárokované právo (článok 343 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

Vzťahy medzi rodičmi a deťmi sa riadia (článok 57 Občianskeho zákonníka):
spoločným vnútroštátnym právom rodičov,
alebo ak to nie je možné,
právnym poriadkom miesta spoločného obvyklého pobytu rodičov,
alebo ak rodičia majú obvyklý pobyt v rôznych štátoch,
osobnostným právom dieťaťa.
Osobnostné právo je právo podľa štátnej príslušnosti jednotlivca (článok 31 Občianskeho zákonníka).
V prípade osôb bez štátnej príslušnosti je osobnostným právom týchto osôb právo v mieste ich pobytu. Ak je však osobou bez štátnej príslušnosti maloletá osoba alebo nespôsobilá osoba, ich osobnostným právom je právo platné v mieste bydliska (článok 32 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka).

Odkazy na platné právne predpisy

Občiansky zákonník
Občiansky súdny poriadok
Všeobecné zásady mediácie
Systém mediácie v rodinných veciach (ministerská vykonávacia vyhláška č. 13/2018 z 22. októbra 2018)
Právny rámec pre občianskoprávny postup týkajúci sa poručníctva
Zákon o ochrane detí a mládeže v nebezpečenstve
Zákon o organizácii súdnictva
Prístup k právu a k súdom
Postupy v právomoci prokurátora a matričných úradov
Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (prepracované znenie)

Upozornenie:

Ani kontaktné miesto siete EJS-civil, ani súdy či iné subjekty a orgány nie sú viazané informáciami uvedenými v tomto informačnom prehľade. V každom prípade je potrebné preštudovať si platné právne predpisy, ktoré sa pravidelne aktualizujú aj s ohľadom na vývoj výkladu judikatúry.

Táto webová stránka je súčasťou portálu Vaša Európa.
Privítame vašu spätnú väzbu, pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

This webpage is part of an EU quality network

Posledná aktualizácia: 05/04/2023

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.